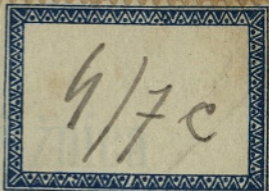

Zabavna kn

za

slovensko mladino.

~~157~~

Urejuje in izdaje

Anton Kosi,

učitelj v Središču.

VIII. zvezek

V Ljubljani, 1899.

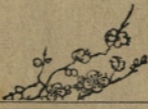
V založbi izdajateljevi. — Natisnila Katoliška Tiskarna.

35068, III C, g. d

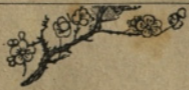
R 57094 - P

5203938
30.12.2009

„Čitaj rad dobre knjige; v njih imaš,
ako je prav čitaš in razumeš, modrega
učitelja in ljubeznivega prijatelja povsod,
na vseh krajih svojega življenja!“

Dupl av III C 35068 g

IZLOČEN

Mom

FZC 8225/1953

Bom
157

Pripovedni del in pesmi.

Večerna pesem.

„K počitku lega trudni dan
V naročje mehko mraka,
I ti, moj srček, si zaspan,
In posteljea te čaka;
Pa prej kot mirno ležeš v njo,
Pomoli k Bogu še srčno.

Veselo slavček žvrgoli
Hvalež Boga v goščavi,
Pri zvezdi zvezdice blesti
Na božjo čast v višavi;
I človek hvali naj Bogá,
Ker vse od njega le ima.“

„„O hvala Tebi, večni Bog,
Za vse dobrote Tvoje,
Obvari greha in nadlog
Nevredno bitje svoje!
A angelj varuh, ti nočoj
Pri posteljei mi zvesto stoj!““

L. Č.

Plačilo za usmiljenost.

Povest. Prosto po nemškem izvorniku spisal A. Kosi.

Nestrpna soparica je pritiskala nekega poletnega dné na vas Zadravje in njeno okolico.

Proti poldnevu so se začeli zbirati na nebu majhni sivi oblaki. Počasi se pomikajo dalje po zraku, vedno se bolj množijo, sprijemajo ter temnijo — in nazadnje je vse nebo zakrito s črnimi, težkimi oblaki.

Boječe so se ozirali vaščani proti nebu in iz marsikaterih prsi se je izvil obupni vzklik :

„Zanesi nam, zanesi Bog,
Otmi nas rev, otmi nadlog!
Grozi sovražnica srdita,
V oblakov sivih plašč zavita.“

Jadikováje so se spominjali Zadravljani minulih dveh let, ko jim je „srdita sovražnica“, neusmiljena toča, uničila vse njihove pridelke spomnili so se krasnega, mnogo obetajočega polja, dela in truda, ki so ga imeli ž njim, spomnili so se upov in nad, koje so gojili.

Ni se čuditi, ako se je vpričo preteče nevarnosti marsikatero rosno oko obrnilo proseče proti nebesom, ni se čuditi, ako je v vasi Zadravje ob bližajoči se hudi uri skoraj vsaka družina molila k dobrotljivemu Bogu, naj bi odvrnil pretečo nesrečo.

Toda zaman! Oblaki so postajali vedno nevarnejši, kazali so ono bakrenordečo barvo, ki je tako slabo znamenje ob hudi uri. Blisk je začel švigati po temnem nebesnem oboku, in slišalo se je zamolklo gromenje.

Zdajci prihruje vihar, divjá in razsaja, da vse vre in bobotá. Težke deževne kaplje začno padati in za njimi se vsuje kakor kurja jajca debela toča. Kakó to škreblija in čokotá.

Ubogi kmet!

Kakor otrpli zró ljudje na žalostni prizor narave.

„Bog nam je poslal novo nesrečo“, so govorili oni, ki so v udanosti v božjo voljo in usmiljenost iskali tolažbe in pomoči.

„Zdaj smo berači“, mrmrali so zopet drugi ljudje, katerim je bila neznana resnica, da „Bog le onega zapusti, kdor se sam zapusti.“

Ponižna udanost in potrpežljivost sta edini lastnosti, ki v takih slučajih pomagata prenašati težko skušanemu revežu njegovo nesrečo. —

Velike skrbi so se bile polastile sedaj revnih Zadravljanov; poslednji dve leti sta razrušili njihovo blagostanje in marsikateri prej premožen vaščan

je prišel na boben. Skoraj vse kmetije so bile zadolžene. Obupno ter s strahom je pogledoval sosed sosedu, in potem so pohajale njihove misli ven na uničena žitna polja.

Letos so zopet sejali — kakor poprejšnja leta — toda kdaj bodo imeli zopet bogato žetev!

Ničesar drugega jim ni bilo možno spraviti v skednje, kakor prazno slamo.

Toda nesreča ni nikoli ugnana, pravi pregovor in kjer se ona naseli, tam se je ne znebiš zlahka. Tako je bilo tudi v našem Zadravju; pojavila se je še živinska kuga, ki je pobrala v kratkem času vso živino iz hlevov.

„Krave nimam!“ to je bil ravno tako obupen vzklik, kakor: „Žitnica mi je prazna!“ Tudi krompir se to leto zaradi prevelike mokrote ni obnesel; glad in pomanjkanje sta trkala skoraj na vsake duri.

Bila je to leto huda in dolga zima! Žene so sedele pri praznih kolovratih, zakaj tudi konoplje so bile vničene. —

Nekega meglenega zimskega večera pride počasnim korakom truden in bolan rokodelski pomočnik v vas Zadravje. V žepu ni imel niti novčiča, zato si ni upal vstopiti v vaško gostilno, marveč se je počasi vlekel po cesti naprej. Pri zadnji vaški koči se zgrudi na tla. Ubog tkalec z mnogoštevilno svojo družino je stanoval v omejnjeni bajti. Njegove statve so stale že več tednov

na miru, zakaj ker kmetice niso imele česa presti, tudi tkalec ni dobil preje za tkanje.

Pomanjkanje je gledalo iz vseh oglov omenjene hiše; toda sočutno so pristopili tkalčevi otroci k tujcu, ki je ležal smrtnobled zunaj pred vrati. Na glasni klic otrok sta prihitela tudi tkalec in njegova žena iz hiše.

Tujca so prenesli v sobo, drgnili mu obraz z mrzlo vodo in jesihom ter ga spravili tako zopet k zavesti. Toda revež je bil slab, tako slab, da se ni mogel postaviti na noge; spravili so ga v posteljo ter mu prisilili nekoliko gorke juhe.

Ko drugi dan tujec še tudi ni mogel iz postelje, se tkalčevi radi tega niso hudovali, marveč so mu ljubeznivo in sočutno stregli ter ga tolažili, kakor je to napram bolnikom navada. Gorka juha in pa mrzli ovitki v veliki vročnici, to je bilo vse, kar je potreboval neznani potnik v svoji bolezni.

Otrokom se je tuji gost — bilo mu je ime Martin — zelo omilil, zlasti pa so se radi zbirali okrog njega, ko je že nekoliko okreval ter polagoma jel zapuščati posteljo. Kako zanimivo je znal pripovedovati Martin! Njegove pravljice in pripovedke bi poslušali noč in dan.

S tem si je privabil tudi otroke sosednih hiš; ti so opozorili na bolnega tujca svoje roditelje, in tako je prišlo, da je Martin dobival iz raznih hiš zdaj lonček juhe, zdaj zopet par jajec, kar je vselej hvaležno sprejel, dobro vedoč, da olajša s tem breme, koje je naložila tkalčevi družini njegova bolezen.

„Oh, ko zopet ozdravim, tedaj me ne bode skrbela več bodočnost“, tako prične nekega dne Martin, „saj svoje roke rad in marljivo sučem pri delu.“

Tkalec, ki je sedel poleg Martina na klopi, globoko vzdihne ter pripoveduje, v kako veliki stiski je uprav sedaj vas Zadravje.

„To ste res čudni ljudje“, odvrne na to Martin, „tožite o bedi, a kruh vam raste takorekoč skozi okna v hišo.“

Tkalec ga začudeno gleda, Martin pa nadaljuje: „Kolikor sem opazil, raste ob vašem potoku mnogo najlepšega vrbja. Ali bi mi hoteli narezati nekoliko vrbovih viter ter mi je prinesiti?“

Tkalec je izpolnil Martinovo željo. Ta pregleduje radostnim obrazom vejevje, potem pa reče: „Res, nehvaležnež bi moral biti, ako bi vam ne poplačal vaše ljubeznivosti in dobrote, s katero ste me bolnika sprejeli pod streho, ko se mi vendar ponuja za to tako lepa prilika. Kruha vam spravim dovolj, samo treba je, da me slušate.“

Na to začne sukati vrbove vitre in kmalu je spletel krasen jerbašček.

Z zanimanjem so obstopili tkalčevi otroci mladega umetnika.

„Pri tem ne ostane“, je dejal smehljaje mladi pletár in čez nekoliko dni je podaril vsakemu svojih malih prijateljčkov, ki so mu nosili jedil, ličen jerbašček.

To je bilo veselje!

„Samó gledanje vam malo koristi“, reče nekega dne Martin otrokom, ko so se ti zopet zbrali okrog njega, „treba je, da se i sami lotite dela“.

Na to začne naš mojster - pletár kazati otrokom, kako je plesti najprostejše košarice.

Nespretni so bili otroški prstki res, toda Martin je bil kaj potrpežljiv in ni jenjal poprej, dokler se njegovi učenčki niso privadili vsem umetnim zavinkom njegovega rokodelstva.

On sam pa je iznašel vedno nove oblike, in čeprav je rabil le najprostejše pletivo — navadno vrbovino, so vendar njegovi lični izdelki zbudili kmalu pozornost vaščanov.

Našel se je v vasi tudi mož, ki je nosil in pozneje celó vozil Martinovo pletenino v bližnje mesto na prodaj. Veliko veselje je zavladalo v tkalčevi obitelji, ko je prinesel sel prvokrat iz mesta denar za prodano pletenino.

Tudi tkalec s svojo ženo in z otroci se je lotil pleteničarstva, in ko so sosedje videli, da mu to delo precej nese, prosili so i oni Martina, da jih pouči v pleteničarstvu.

Dobri mladenič je bil zelo vesel, da je mogel tudi njim pokazati svojo hvaležnost, in v kratkem je bilo v Zadravju košaric in raznih jerbasov v obilju.

Martin sedaj ni več mislil na odhod iz Zadravja, marveč je prosil svojega v mestu živečega brata, naj mu skrbi ondi za prodajo njegovega blaga, kar je isti tudi rad storil. Podjetje se je posrečilo. —

Vaški trgovec — precej imovit mož — je naročil tudi finejšo vrbovino od drugod; Martinova spretnost v pletenju je prešla i na večino mlajših vaščanov, in pomanjkanje, koje je vladalo spočetka naše povesti v vasi Zadравje, se je spremenilo polagoma v srečo in blagostanje. Tkalca in njegovo obitelj pa je vse najbolj čislalo in spoštovalo, in to po vsej pravici, zakaj njegova usmiljenost do tujega potnika je bila vzrok, da v Zadравju pleteničarstvo še dandanes procvita — v korist ondotnim prebivalcem.

Božjim naklepom ne utečeš!

Pripovedka.

Bilo je to takrat, ko je sedel na prestolu najslavnejši kralj jutrovske dežele, modri Salomon. Vsemogočni pošlje nekoč h kralju angelja mrtvih, da mu naznani, kaj stoji zapisano v knjigi božjih sklepov; zvršivši svojo nalogo angelj smrti odide. Uprav v tem trenutku pride kraljev prezvesti svetnik in prijatelj Solim. Angelj smrti obstoji ter nekako čudno pogleda starega Solima.

Ta pomenljivi pogled angeljev pretrese Solima, da reče ves bled: „Čemu me gleda angelj smrti tako čudno? Ali me hoče morda vzeti s seboj? Modri kralj, veliki Salomon! Toliko let sem ti zvesto služil, državo ti vodil po najboljših

pravilih, visoki vladar, daj mi za plačo najurnejšega konja. Angelja smrti pogled mi ne dá mirú, na najurnejšem tvojem konju hočem uteči.“

„Ne morem ti odreči tega, kar prosiš, preljubi moj Solim,“ odgovarja kralj, „dam ti iz srca rad najurnejšega konja; toda vedi, moj sin, da usodi, ki jo uravna Bog, ne moreš uteči.“

Solim zajaše konja-brzina ter dirja ko pišček z hribe in doline, skozi tuje dežele, na konec sveta. Od jutra do večera preleti mnogo milj, na tisoče in tisoče.

Truden je. Ustavi se v puščavi, razjaha ter sede na kamen. Toda glej! — strah in groza spreleti starega jezdeca — na kamenu je sedel že angelj smrti.

Zdaj je uvidel prezvesti kraljev služabnik, da je modri Salomon govoril resnico. Umiraje vpraša angelja smrti: „Preden mi odvedeš dušo, mi povej, čemu si me danes zjutraj tako čudno pogledoval?“

Angelj odgovori: „Kako se ne bi čudil božjim potom, katerih ne more nikdo prav umeti! Glej! Gospod mi je danes zjutraj ukazal, naj te počakam tu-le na tem kamenu. Davi sem te videl še pri Salomonu v palači, in zdaj v mraku si na določenem mestu. Nisem verjel svojim očem, da si ti, in nisem mislil, da je mogoče, in glej, slabotni starček si mi prihitel toliko milj nasproti.“

Zap. H. Majar.

Kralj in njegovi trije sinovi.

Národna pravljica.

Bil je kralj, ki se je pa že zeló postaral. Nekega dné pokliče svoje tri sinove k sebi in jim govori: „Sinovi moji! Prestar sem že, da bi mogel še dalje kraljevati; pa tudi čutim, da mi ne bode več dolgo živeti. Vse tri ljubim z enako ljubeznijo, a vendar mi bode samo eden naslednik na mojem prestolu. Težko mi je soditi, kateri bi bil najvrednejši. Idite torej po svetu in vsak poskusi svojo srečo. Oni, kateri mi prinese najdražje darilo, bodi naslednik kralju, svojemu očetu.“

Sinovi se razidó. Vsak se nadeja poiskati najdražjega darila ter postati naslednik očetu in kralj mogočne kraljevine. Najstarejši sin ne pomišlja dolgo. Znal je, da so njegovemu očetu dragi kameni zeló všeč. Zatorej gré k dragotinarju, kupi si najdražji demant in ga nese očetu. Oče ta dragoceni dar sprejme z veseljem in ga spravi.

Drugi sin si misli: „Krona mojega očeta je že zastarela; če bodem jaz naslednik kraljevemu prestolu, premalo se bode lesketala na moji glavi. K zlatarju grem ter naročim krono, lepšo od vsake druge kraljeve krone.“

Kakor mislil, tako storil. Zlatar mu je izdelal krono od čistega zlata; najlepši in najdražji kamni so se blesteli v njej.

Tudi tega sina darilo je kralj z veseljem sprejel ter hranil med drugimi svojimi zakladi.

Najmlajši sin pa je hodil po svetu, iskaje primerne darila kralju, svojemu očetu. Vse, kar koli je našel, se mu je zdelo preslabo za dobrega očeta. Mislil si je: „Moj oče ima vsega tega, kar vidim po svetu, več nego dosti. Tudi ne marajo stari ljudje za take posvetne stvari. Vidim, da ne najdem ničesar, kar bi razveselilo srce mojega dobrega očeta. S praznima rokama se mi je vrniti domov ter prepustiti kraljevi prestol enemu svojih bratov. Bodi jima! saj ga nobenemu ne zavidam, a jaz lahko mirno in zadovoljno živim ob tem, kar mi bode dala očetova ljubezen“.

Tako misleč stopi v kraljevi dvorec pred kralja, svojega očeta. Oče ga vpraša: „Kakšen dar mi prineseš ti, sin moj dragi?“

Plaho odgovori ta: „Oče moj! Iskal sem na dolgo in široko darila, ki bi bilo vredno vaše ljubezni do mene. Ali zaman! Na vsem svetu ne najdem takega darila. Prinesem vam torej svoje srcé, ki vas iskreno ljubi. Vzemite je z ono ljubeznijo, s kakoršno vas jaz ljubim, ter izročite kraljestvo enemu mojih bratov, a meni dovolite samo to, da vam strežem z otročjo ljubeznijo do onega trenutka, ko vas ljubi Bog pokliče k sebi.“ Ko kralj zasliši te besede, objame veselja jokajoč najmlajšega sina ter mu reče: „Ne tako, sin moj dragi! Nihče drug kakor ti bodi vladar mojemu kra-

ljestvu, zakaj razen božje milosti je tvoja sinovska ljubezen najdražji dar meni, tvojemu staremu očetu, in ker vidim, da imaš tako gorečo ljubezen do mene, uverjen sem, da jo bodeš imel tudi do svojih bratov in podložnikov. Tebi je izročam!“

Sto zajcev.

Národna legenda.

Kristus in sv. Peter sta potovala. Bilo je po zimi. Sv. Peter je imel zelo slabe čevlje, zato je stopil k čevljarju, da bi mu popravil obutel. Čevljarju sta pri njegovem delu pomagala sin in pa učenec Janezek. Ker so bili čevlji sv. Petra zelo raztrgani, jih ni hotel popraviti mojster sam, in tudi sinček je odklonil delo, rekoč: „Naj jih popravi Janezek.“

Učenček sešije razstrgano obutel ter popravi čevlje, kolikor jih more in zna.

Ko dovrši delo, vpraša Peter mojstra za račun. Ta pa neče vzeti ničesar ter pravi: „Vidim, da ste ubožen potnik, zato mi niste nič dolžni. Ako pa hočete kaj dati mojemu učenčku, vam bode gotovo hvaležen za darilce.“

Peter seže v rokav po denar in ga ponudi Janezku. A glej, tudi ta se brani denarja.

„Le spravite,“ mu pravi, „vi potrebujete novcev bolj nego jaz, ker ste siromašen potnik.“

Nato mu reče sv. Peter: „Ker ne vzameš novcev, izreci vsaj eno željo in izpolnila se ti bo.“ Učenček tujca začudeno pogleda, se nasmehne ter reče: „Želim, da bi bila naša češnja polna zrelih češenj!“ Sv. Peter se poslovil ter odide.

Zdajci prisopiha v sobo čevljarjeva žena ter pripoveduje vsa zasopla: „Ljudje božji, velik čudež vam naznanjam, naša češnja na vrtu je polna rdečega sadja.“

Vsi odhité iz sobe, da bi se na svoje oči prepričali o čudežu, katerega je napravil siromaški potnik.

„Kdo bi neki bil?“ vprašujejo drug drugega, uživajoč sladki sočnati sad. Zdelo se jim je, da so sredi poletja, najsi je brila zunaj ostra zimska sapa.

Odslej so se čevljarjevi vsaki dan krepčali z okusnimi češnjami.

Nekega dné se napoti čevljarjev sin v bližnje mesto po usnje. Ko koraka po ulicah, opazi na oglu velik „oglas“. Na njem je bilo zapisano, da je kraljeva hči na smrt bolna in da jo otmó samo zrele češnje; kdor prinese kralju ta sad zrel in okusen, dobi za darilo tisoč cekinov.

Sin pohiti vesel domov, takoj natrga rdečih češenj ter se napoti v kraljevo palačo. Na poti ga srečata dva potnika — Zveličar in sv. Peter — ter ga vprašata: „Kaj neseš, deček?“ On jima pa osorno odgovori: „Kaj vama do tega, kaj nesem?“

Nato odkoraka naglo v kraljevo palačo. Tam mu pride naproti sam kralj ter ga vpraša, kaj

mu je prinesel. „Zrele češnje,“ pravi deček, odkrije jerbašček, a ta je — prazen. Kralj ga zapodi, češ, da se hoče šaliti z njim.

Ves osramočen pride čevljarjev sinko domov. Doma pové, kar se mu je prigodilo. Učenček Janezek, to zaslišavši, brž nabere jerbašček češenj, pa se napoti v mesto. Tudi njega srečata dva potnika, ki ga vprašata, kaj nese. „Zrele češnje nesem kralju,“ odgovori deček prijazno, „njegova hči je bolna, in ta sad jo ozdravi.“

„Idi v božjem imenu,“ mu rečeta potnika. Ko stopi Janezek v kraljevo palačo, mu pride naproti kralj in ga vpraša, kaj mu je prinesel. Deček hitro odkrije jerbašček ter pravi: „Tu-le sem vam prinesel zrelih češenj za vašo hčer.“

Kralj se razradosti, odhiti h hčeri ter ji ponudi zrelih češenj.

Kraljičina slastno použije nekoliko zrelih češenj in glej, zdajci ozdravi. Kralj pa ubožnemu čevljarčku ni hotel takoj izplačati obljubljenih tisoč cekinov.

„Še eno nalogo mi moraš rešiti,“ pravi, „potem dobiš tisoč cekinov in povrh mojo hčer za ženo. Sto zajcev bodeš pasel, a zvečer moraš prignati vse v lepem redu domov, niti eden se ne smé izgubiti.“

Bridko zajoka Janezek, ko mu dadó drugo jutro torbo in pastirsko palico ter pred njim izpusté sto brzih dolgoušnikov. Žalosten gré proti

hosti. Tu zapazi kapelico ; pred njo poklekne ter goreče moli.

„Čemu se jokaš tako bridko ?“ se zasliši glas za Janezkom. Janezek se ozre in spozna tujca, onega potnika, kateremu je bil pred nekaj tedni popravil raztrgane čevlje. „Oh, kaj bi se ne jokal,“ potoži deček. „Kralj mi je ukazal, da moram pasti sto zajcev in zvečer zopet vse prignati domov. Kako naj jih spravim, ker so se mi že sedaj razkropili po hosti ?“

„Ne bodi v skrbeh zaradi zajcev, dragi moj,“ pravi tuji mož, „ná piščalko. Nanjo zapiskaj zvečer, in vseh sto zajcev bode stalo v lepih vrstah pred teboj!“

Deček tujca lepo zahvali in zvečer res zapiska na piščalko. In glej, vseh sto zajcev priteče pred pastirja ter stoji pred njim v desetih vrstah, da jih lahko vse pregleda. Pastir ukaže: dalje, in lepo počasi se pomika čudna čreda proti kraljevemu dvoru. Janezek pa koraka vesel in zadovoljen za njo. Kralj se zelo začudi temu prizoru. »Še enkrat bodeš pasel“, pravi, „in potem dobiš, kar sem ti obljubil.“ Drugi dan mu izpusti samo devetindevetdeset zajcev. Zajčji pastir niti opazil ni, da so mu bili vzeli enega zajca ter ga deli v zapor, češ, da jih Janezek ne bode mogel prignati vseh sto domov. A kaj se zgodi? Ko Janezek zvečer zažvižga zajcem, se utrga zajec doma, priteče, kolikor le more, naravnost v hosto

ter se postavi ondu v vrsto svojih tovarišev. Zopet prižene Janezek vseh sto zajcev domov.

Tretji dan pa ukaže kralj kuharici, naj enega zajca usmrti ter ga pripravi za večerjo. Zopet žene Janezek samo devetindevetdeset zajcev na pašo. Ko je zvečer pastirček zažvižgal, se je stoti zajec ravno pekel v veliki ponvi in sicer celi, samo brez kože in črev. A glej čudo! Na klic Janezkove piščalke se oživi ta zajec, skoči iz ponve ter steče naravnost proti gozdu v vrsto svojih tovarišev. Na pol pečen, masten in gol je korakal v prvi vrsti proti kraljevi palači. Kuharica pa je baje kar omedlela, tako se je prestrašila, zakaj kaj takega se ji ni bilo pripetilo še nikdar. — No, in kaj je bilo potem? Janezek je dobil tisoč cekinov in kraljevo hčer za ženo. Zdaj je baje kralj tam nekje v deveti deželi. Srečno in zadovoljno živi, dobrega srca je, kakor takrat, ko je potujočemu sv. Petru brezplačno popravil čevlje.

Zap. Anton Kosi.

Kako je zavrnil nadvojvoda Franc Karol bahača.

Znano je, da se je oče našega presvetlega cesarja, rajni nadvojvoda Franc Karol, najrajši mudil v prelepi štajarski deželi. On pa tega ni storil samo zavoljo naravnih krasot te dežele, ampak zato, ker so mu posebno ugajali ljudje,

pristni štajarski korenjaki starega, poštenega kopta. Preoblečen in od malokoga poznan je prehodil nadvojvoda marsikateri del gornjega Štajarja in se pri tej priliki spustil večkrat v prijazen pogovor s preprostimi ljudmi, ker jih je hotel vsestransko opazovati in spoznavati.

Nekoč, — tako se bere o njem — poprosi nadvojvoda postarnega možiceljna, naj bi mu pokazal pot proti Marijinemu Celju. Postrežljivi starček, ki ni vedel, kdo je tuji gospod, ne pokaže le pota, temveč je tudi pripravljen, spremiti neznanega potnika do omenjenega kraja, češ, saj ni več daleč in vrh tega, da še ve za krajši pot.

Ko storita nekaj korakov, prične se že prezanimiv pogovor med njima. Ko se že to in ono pogovorita, vpraša nadvojvoda svojega kažipota, je-li že videl cesarsko prestolnico, velikanski Dunaj.

„To se ume pač samo po sebi“, odreže se starček, čeprav se mu je videlo, da se s tem le samo baha.

„No, kako ti je pa bilo tam vseč?“

„Prav izvrstno“, dé oni, „tako zeleno in hladno sicer tam ni, kakor je tukaj-le med gorami, a zato pa tudi tam nikjer ni tako strmo in ni toliko pečin, kakor tukaj. Prav dobro sem se imel na Dunaju, da ti povem. Dunajčani so se zelo čudili, kako sem se še jaz zmotil v njihovo ponosno prestolnico.“

„To ti rad verjamem“, mu odvrne prijazni nadvojvoda ter se skrivaj namuzne. „Pravijo, da je Dunaj velik.“

„Nekoliko večji je že, kakor moja rojstna vas, to sem pri prvi priči spoznal,“ pripoveduje spremljevalec.

„Si-li pogledal cesarsko palačo, kjer cesar stanuje in princi?“

„Seveda; čisto iz zlata je in z demanti, biserji in dragim kamenjem posuta in okrašena.“

„Ali je to mogoče?“

„Verjeti pa mi že smeš, zakaj zlagal se še nisem svoj živi dan“, razlaga naš Štajarec ter nadaljuje svoje popisovanje. „Tla so s svilo in žametom pogrnjena, namreč tudi na dvorišču, da se ne zmoči tlak, kadar deži.“

„To bi pa tudi jaz rad enkrat videl, če bo le količkaj mogoče“, odvrne nadvojvoda.

„Rad ti to verjamem, zakaj vsakdo Dunaja še ni videl.“

„Dvorne stražnike si seveda tudi videl?“

„Pravi velikani so, najmanjši meri več, nego osem čevljev.“

„Kaj pa kaj porečeš o cesarskih godcih?“

„Prav tisti dan, ko sem bil jaz pri cesarski palači, so svirali, da mi je kar pete vzdigovalo. Še kadar je pri nas „žeganje“, nimamo take godbe.“

„No Dunajčani so pa gotovo na te svoje godce jako ponosni. Kaj pa, na zvoniku sv. Štefana si tudi brez dvoma bil?“

„To je naravno.“

„Kako dolgo si pa hodil nanj?“

„E, samo dva dni sem potreboval, čeprav sem že star in sključen, pa stopim pa še, če je treba.“

„Razgled si pač imel, da je bil kaj vreden, kaj ne?“

„To se vé; videl sem najmanj pol Evrope, če ne več. Na primer Carigrad se tako dobro vidi in če nastaviš daljnovid, vidiš, kako se ljudje po turških strehah sprehajajo ter pušijo duhan. Pa tudi sem v naš kraj se lahko obrneš. Jaz sem ravno videl, kako je po onem-le hribu bežal zajec pred lovskimi psi.“

In še več zanimivih podrobnosti je slišal potrpežljivi nadvojvoda. Naposled ga še vpraša, kako se mu je godilo v mestnem vrtu ali praterju.

„Tisti pa je bil ravno takrat zaprt. Prevzetni Dunajčani me niso pustili vanj.“

„To je pa res škoda. Kaj ne, ti si lovec, če te prav obleka ne izdaja.“

„Da, to sem.“

„Si že veliko zverine postrelil? seveda, ker si tak korenjak!“

„Menda je vsa, kolikor je je v zadnjih štiridesetih letih zmanjkalo daleč na okrog, padla od moje puške.“

„Pa kaj sem te pozabil prej povprašati: cesarja si gotovo tudi videl?“

„Seveda, saj pravi Štajarec, ki živi in umrje za svojega ljubljenega vladarja, ne gre prej iz Dunaja, da ne vidi cesarja samega. Tako prijazno in uljudno se je sprehajal po mestu, pa le po lepših ulicah in cestah. Dolga, rdeča suknja iz škrlata, podobna talarju, katerega nosijo naš župnik, mu je segala do pet; v desni je držal zlato, dragoceno palico; na glavi pa ni imel klobuka, kakor ga imava midva, ampak svetlo krono, da se je kar solnce v njej lesketalo. Res, veselje ga je gledati, kako se spušča s preprostimi ljudmi v prijazen pogovor. Le tega nikdar ne zamudi, če prideš kdaj na Dunaj!“

„Tvoj oče je bil tudi lovec, kaj ne?“

„Seveda in tudi oče mojega očeta. Kaj pa bi tudi bil, če ne lovec!“

„Saj so nekateri očetje še kaj drugega, ne samo lovci!“

„No, kaj pa je tvoj oče drugega bil, kakor lovec?“ vpraša starček.

„Cesar je bil“, odgovori nadvojvoda nepri-siljeno.

„Kaj še! Le bolj tiho govori, da te ne sliši kak orožnik in te ne vtakne v temo!“

„Brata imaš tudi, kaj ne?“

„Tudi.“

„Ta pa je gotovo lovec?“

„Ne.“

„Kaj pa je?“

„Cesar.“

Neverjetno pogleda naš kažipot svojega tujca, a stavi mu še vprašanje, ali ima on kaj otrok.

„Imam jih, hvala Bogu. Vsi so zdravi in pridni.“

„No, kaj pa so oni?“

„Starejši, Francl, je cesar in mlajši Maksl, je tudi cesar.“

„Beži, beži, pa koga drugega naplahtaj, pa ne mene!“

„To je vse res, mi smeš na mojo besedo verjeti. Tudi dve snahi imam, sta tudi obe cesarici.“

Spremljevalec nadvojvodov ni vedel, kaj bi počel od samega smeha. Komaj da je še stolkel vprašanje: „Kaj pa si za božjo voljo ti?“

„Ko bi bil hotel, bil bi tudi cesar,“ odreže se mu Franc Karol.

Starček je imel vidno veselje nad dozdevno baharijo svojega tujca; njegova samohvala ga je jako zabavala.

Ko pa prideta v Marijino Celje, odkriva se tujcu vse, se globoko pripogiblje, mu roko poljubuje, vse ga le nagovarja: cesarska visokost itd. Kdo bi popisal, kaj je naš kažipot tu prestal! Gorko in vroče mu je prihajalo, pogled mu je jemalo, in ni vedel, kam bi ubežal. Prijazno se mu na to zahvali nadvojvoda za spremstvo, ter mu stisne nekaj trdega v roko. Prestrašen pade starček nadvojvodi k nogam in ga prosi za odpuščenje. Nadvojvoda pa mu šaljivo reče: „Le vstani sedaj

in če prideš kdaj na Dunaj, in bo mestni vrt zaprt, kar pri nadvojvodi Francu Karolu se oglasi, in vrt se ti bode odprl. Zdaj pa pojdi v cerkev ter se spovej, česar si se meni med potjo vsega nabahal.“

Po „Kathol.-Warte.“

O p o m n j a : V goratih krajih, n. pr. na Tirolskem Koroškem, gorenjem Štajerskem i. t. d. kjer je mnogo divjačine, je tudi lovstvo bolj razvito nego li pri nas. Po končanem lovu se zbirajo tamkaj lovci v gostilni ali pa v kaki zasebni hiši ter pripovedujejo drug drugemu razne dogodke, koje so doživeli na lovu. Da je pripovedovanje tem zanimiveje, vpletajo pripovedovalci med resnične dogodke dokaj izmišljenih stvari. Pri takih pripovedovanjih, kojim pravimo „lovske kvante“, je često mnogo smeha in veselosti, zlasti tedaj, ako se najde kdo v družbi, ki dotičnega pripovedovalca s kako novo lovsko povestjo prekosi, oziroma njegove „kvante“ z novimi baharijami pobije. — V svoji navdušenosti se lotijo lovci često tudi drugih snovi iz vsakdanjega življenja ter o njih „kvantajo“. Preprosti kmetič v predstoječi povesti je bil tudi lovec, ki je hotel osrečiti tujca se svojimi „kvantami“, kar pa se mu je — kakor smo slišali — celó ponesrečilo.

Urednik.

Osel in trije bratje.

Siromašen oče je ležal na smrtni postelji. Poleg njega so stali njegovi trije sinovi. „Ljubi otroci,“ tako prične umirajoči starček, „velikega premoženja za menoj ne boste dobili, edino blago,

ki vam je zapuščam, je moj osel. Ta bodi lastnina vseh; vsaki dan naj služi drugemu, a kdor ga rabi, naj ga preskrbi vselej tudi s hrano. Ne pozabite mi, da le skrbna postrežba in dobra hrana ohrani živinče dolgo pri moči.“

Oče umrje.

Takoj prvi dan potem, ko so očeta pokopali, vzame najstarejši brat osla v rabo. Ves dan mu je moral težko delati, a klaje ni dobil nobene. Lakomni brat si je mislil: „Jutri dobi živinče itak moj brat, in ta ga bode nasitil.“

Drugi dan je prejel srednji brat osla v službo. S težkimi vrečami obložen je moral cokati ubogi sivec v bližnje mesto. Krme pa tudi zdaj ni dobil, zakaj brat je dejal sam v sebi: „Včeraj te je nasitil moj starejši brat, jutri pa te nahrani moj mlajši brat. Sicer pa se bojim, da mi postaneš po preobilni krmi len in okoren.“

Komaj se je privlekel sestradani trpin zvečer domov.

Nič boljšega ni čakalo osla pri tretjem gospodarju. „Vsaki dan ni praznik,“ je dejal skopuh, „dva dni si imel dobro postrežbo, zato ti majhen post gotovo ne bode na škodo; jutri se itak zopet do sitega naješ.“

Toda osel ni dočakal drugega dne; moči ga začno zapuščati in smrtnoslaba se zgrudi uboga

para na tla, stegne sloke svoje ude ter žalostno pogine.

Bratom pa sedaj ni drugega ostalo kakor oslova koža.

Tudi lakomnost in skopost se često sama kaznuje.

A. Kosi.

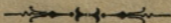
Sveti Miklavž.

Sveti Miklavž je v nebesih doma,
 Z drugimi svetci *) v bližini Bogá.
 Sveta nebesa — preblaženi raj,
 Kdo bi si želel na zemljo nazaj!
 Toda Miklavž, ta prijatelj otrok,
 On si je želel, uslišal ga Bog:
 Leto za letom prihaja sem dol,
 Da si pogleda otroke okol';
 Tistega vedno najrajši ima,
 Kteri najlepše molitvice zná;
 Pridnim različne darove deli,
 Deci hudobni za kazen skrbi.
 Pride — izgine — v nebesa domú,
 Vse, kar je videl, naznani Bogú.
 Blagor otroku, ki dobro ravná,
 Priporočitelja njega ima!

L. Černej.

---

*) Svetec = svetnik.

Človeško življenje — morska plavba.

Primerjatev.

Človeško življenje dá se najlepše primerjati z ladjo, ki jadra po morskih valovih proti svojemu cilju, kakor človek v svetu proti večnosti.

Ko se je človek narodil, živi v otroških letih, ne pozna še nadlog in težav, ki tarejo človeštvo, sije mu zlata doba življenja, doba, katere se še v poznejših letih rad spominja in katero si večkrat želi nazaj. Ravno tako je z ladjo; ko odrine preskrbljena z vsem iz pristanišča, in dokler še vidi bregove v bližini, ne boji se ničesar, ne misli na prihodnjost, ampak veseli se sedanjosti, ker vé, da še lahko v vsaki nevarnosti najde zavetje na bregu v pristanišču, kakor otrok v naročju ljubljene matere.

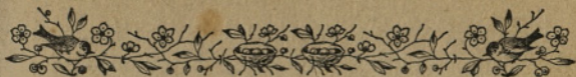
Pa vse te prijetnosti izginejo, bregovi se oddaljijo očesu, in ladja plava med nebesnim obokom in vodo. Pač je vesel mornar, če je nebo jasno in ugoden veter piše; to mu je v največjo radost. Toda prav pogosto se vzdigujejo elementi zoper njega: nebo se prevleče s hudournimi oblaki, veter trese zrak, valovi se spenjajo in zopet padajo, skratka, ladja je v vedni nevarnosti se potopiti. To traja često delj časa.

Ravno tako je s človekom. Ko doraste, navezan je sam na sebe in na to, kar ga obdaja. Skrbeti mora za svoj kruh in se ob enem ravnati po drugih. Dokler mu sije solnce sreče, dokler ima vsega dovolj, česar si poželi, ne vé prav za prav, kaj je življenje. Pa človeška sreča je kakor ladja na morju; vsak čas se lahko spremeni v nesrečo, iz katere se človek le malokdaj in le težko izkopa.

Kako vesel je mornar, ako potihne morski vihar, ako se valovi poležejo in zlato solnce zopet posveti. Njegova radost doseže vrhunec, ako je nazadnje z ladjo srečno prispel v pristanišče. Tudi človeku dé neizrečeno dobro, ako ga je nesreča zapustila, in ako more na starost, ko se je prej mnogo mučil in trudil, živeti v miru in zadovoljnosti in dospeti v pristanišče, to je doseči po smrti večno veselje.

I. L . . . . . č.

Poučne črtice.

Kresnice.

Spisal *Ivan Koprivnik.*

„Vse je živo, vse se miga,
Vse od ognja sveti se.“

I.

Solnce je zatonilo za gore. Zahodnje nebo žari v ognjeni svetlobi. Ljudje se vračajo s polja domov, in veseli pastirji ženejo vaško živino proti vasi. Začne se mračiti. Zvezda za zvezdo se prikaže. Tudi luna priplava na jasno nebo. Izpod grmovja in izmed suhe trave pa začno medlo svetiti ognjene pičice, a po zraku frčati iskricice, kakor da bi jih veter prinašal s skrivnega gorišča. Iskre in ognjene pičice so naše stare znanke, ognjenke kresnice.

II.

Pri nas se nahajata dve vrsti kresnic, mala kresnica in velika kresnica, pa prva je veliko navadniša od druge. Ako mahneš lepega večera ob kresu po frčeči iskri, bodeš ujel v dvajsetih slučajih devetnajstkrat malo in le enkrat veliko kresnico.

Mala kresnica je 8 *mm* dolg in $2\frac{1}{2}$ *mm* širok hrošček z mehkim telesnim oklopom. Sivorjavi krilni pokrovki segata zadku do konca. Polokrogasti, ploščati ovratnik je zelo razširjen in pokriva predi drobno glavico, kakor da bi nosil hrošček klobuk širokih krajcev. Nad čelom se nahajata v ovratniku dve prozorni pegi, skozi kateri sveti luna živalici v obraz. Oči ima kresnica jako velike, seveda zato, da tudi po noči dobro vidi. Razven oči še opaziš na glavi tanki tipalnici in šibka grizala. Zadek je blizu konca na spodnji strani prozoren, in tukaj skozi sveti znana zelenkastobleđa, čarobna bliščoba, katera prihaja iz posebnega, znotraj v zadku nahajajočega se svetilnika.

Ako iz goste trave ali izpod grmiča pobereš kresečo se živalico, imaš pred seboj ivanščico, to je samica popisanega hroščeka. Pa kaka razlika med njo in njim! Ona je podobna bolj kaki ličinki, kakor hrošču. Brez trdih, hrošču značilnih krilnih pokrovk, brez vseh kril, lazi in plazi žuželka po tleh, nesposobna, vzdigniti se v zrak in vrteti se po njem, kakor krilati samec.

Velika kresnica meri okoli 16 *mm*, je toraj še enkrat tako velika, kakor mala. Samica tudi nima kril in je podobna mali ivanščici, pa večja je od nje.

II.

Kresnice se prikažejo sredi meseca junija in letajo, oziroma lazijo, do poznega poletja. Po dnevu so skrite med suho travo, v mahu, pod kamenjem in po drugih skrivališčih, ko se pa zmračí, ko ...

v krilo temin
Hribovje, doline
Tiho zavile so se,

začnó samci po zraku frčati, samice pa počasi laziti po tleh. V hrano služijo kresnicam nežne sočnate rastline. Iz rumenih, precej velikih jajčec, ki jih zležejo samice na golo zemljo, se izvalé ličinke, ki so zelo požrešne in žro vsakovrstno golazen, zlasti majhne polže. Podobne so ivanščicam in tudi žaré, le manj svetlo. Ker so pa bolj urne in navadno s polžjo sluzjo pokrite, in ker nimajo ovratnika, ločijo se lahko od samic. Pozni jeseni se ličinke poskrijejo pod listje, pod kamenje in v druga skrivališča in prebijejo speč tukaj zimo. Toplo pomladno solnce jih zbudi iz spanja. Ličinke živé, kakor so živele jeseni. Nekaj tednov poprej pa, ko se prikažejo kresnice, začnejo biti ličinke počasne in okorne in nehajo žreti. Še dva ali tri dni, in ličinka se je spremenila v bubo, na kateri se že pozna, bo li izlezel iz nje samec ali prišla na dan samica. Po dva do tri tedne trajajočem spanju pride iz bube popolnoma razvita kresnica, samec ali samica.

III.

Svetilnik, ki se nahaja v zadku na trebušni strani, je žoltkasta tolščena ploščica, pri mali kresnici 5 *mm* dolga, 3 *mm* široka, $\frac{1}{2}$ *mm* debela. Obdaja jo posebna kožica, zato se dá z ostrim nožičem cela odluščiti od svoje podlage. Ločena od telesa, še tolščena ploščica — svetilnik navadno po več ur žari. Sestavljen je svetilnik iz zelo majhnih, okroglastih mehurčkov, stanic. Med mehurčki se vijejo živčevne nitke in mnogobrojne dihalne cevke. Sveti le spodnji del svetilnika, zgornji je temen in ima nalogo, odbijati svetlobo doli na okence.

Na kakšen način da svetilnik sveti, še ni popolnoma jasno. Najbrž tako, da izločevajo me-

hurčki v kresilniku pod uplivom živcev neko posebno tvarino, katera zgoreva in sveti, ne da bi tudi grela. Zrak, ki je pri zgorevanju potreben, prihaja po dihalnih cevih, kojih je v kresilniku obilo napeljanih.

IV.

Čemu pa je kresnicam svetilnik? Zato, da se med seboj lažje zapazijo, zlasti pa, da z njim plašijo in strašijo ter odganjajo svoje sovražnike in zalezovalce, kakor netopirje, ponočne ptice, žabe, ujedne hrošče i. dr. Neki gospod, ki je posebno rad opazoval živali, je zaprl h hroščem ujedam sveteče se kresnice pa hrošče, ki se ne svetijo, med njimi rjavega hrošča. Med tem, ko so ujede temne hrošče vse podavile in požrle na njih, kar jim ni bilo pretrdo, se kresnice ni nobeden lotil.

Da pa kresnic njihova svetloba ne brani vselej sovražnih napadov, so tudi opazovali. Neki učitelj je redil v posebni posodi, ki jo je nalašč za to uredil in dejal v njo nekaj povodnih rastlin, razne živali, kakor nestrupene kače, kuščarje, močerade, krkone, žabe, ribice, pa raznovrstne žuželke in črve. Ko so meseca junija začele biti kresnice, dejal je k drugim gostom v posodo tudi nekaj ivanščic. Zvečer leze ivanščica po rastlini kvišku in se močno sveti. Ivanščico zapazi tomažek (rjava žaba), ki je tudi bil med gosti. Nekoliko časa debelo gleda žarečo ivanščico, potem pa široko zine in pogoltne svetečo se žuželko. Ko jo požira, se je razločno videlo, kako se pomika svetla ivanščica po požiralniku v želodec. Kmalu zatem je lovil tomažek še drugo ivanščico, pa ta mu je srečno ušla.

Po južni Evropi še živi pet drugih vrst kresnic. Po srednji Evropi pa sta znana hrošček nekresničar in drobna mušica, ki se tudi svetita. Hrošček živi pod kamenjem, pod suhim listjem, med mahom in travo in nikdar ne leta. Mušica se nahaja v kresilni gobi in se sveti kot ličinka in buba, razvita in krilata mušica pa je temna, ker je njen telesni oklop predebel, da bi mogel skozi njega svetiti svetilnik, katerega ima živalica v svojem zadku.

VI.

Mnogo več različnih kresnic kakor pri nas je v toplih tujih krajih. Tudi so kresnice toplih krajev, zlasti južnoameriške, navadno večje od naših domačih. Kakor da bi se bilo nebo pogreznilo s svojimi brezštevilnimi lučicami na zemljo, ali kakor da bi žareči zvezdni utrinki frčali sem ter tja, vrte se in plešejo svetlarji po zraku in razsvetljujejo poletu temno noč. Po Braziliji živi velik 35 *mm* dolg in 9 *mm* širok hrošč svetlar, kateri zelo svetlo žari. Njegovo svetlikanje je tako močno, da lahko bereš najdrobnejši tisek, ako pelješ svetlarja po tiskani vrsti. Indijanci pripnejo svetlarja na noge, da jim sveti, če hodijo po noči s kraja v kraj. Tudi ženskam sveti po večerih, ko opravljajo svoja navadna opravila. Ko so imeli Evropci z Indijanci vojsko, so si svetili Evropci in Indijanci s temi hrošči, da niso v temni noči zablodili in se niso razgubili. Posebno so se rdečkožci posluževali teh živih svetilk, ker so bolj vedeli loviti svetlarje, kakor tujci Evropci. Žarenje svetlarjev se je videlo po uro daleč in še dalje. Kadar so vojaki zasledovali po noči nasprotnike, pripel je četovodja krošča svetlarja na glavo in z njim svetil svoji četi. Indijanci so

tudi na lovu in pri raznih drugih opravilih po noči svetili s hrošči svetlarji in se jim ni bilo bati, da jim veter ali dež ugasne luč. Ko je Krištof Kolumb prišel prvokrat na otok Kuba, je videl, da so tamošnji prebivalci svoja stanovanja razsvetljevali s hrošči svetlarji. Še dandanes baje svetijo domačini po svojih stanovanjih s takimi lučmi. V to svrho rede hrošče svetlarje doma in je pitajo s sladkorno vodo.

Na otoku Havana nosijo žene in dekleta po večerih žareče hrošče v laseh.

Popotnika, ki sta potovala ob zgornjem Nilu, sta prenočila neko noč pod milim nebom. Komarji moskiti ju silno nadlegujejo. Da bi se ubranila prisiljivih gostov, se zavije vsaki čez glavo v svoj plašč. Enemu pa je jelo prihajati v plašču vroče; zato malo odgrne plašč in poluka vén. Ko pa razgleda med komarji mnogo kresnic, reče svojemu tovarišu: „Glej jih no, zlodeje moskite, zdaj so še svetilnico prižgali in naju z lučjo iščejo.“

VII.

Žuželke pa niso edina bitja, ki se svetijo, še mnogo drugih živali in celo nekatere rastline se kresijo. Po toplih krajih morja je znanih nekaj rib, ki se svetijo. Razven teh se svetijo mnogi morski raki, polži, školjke, zvezdarji, klobučnjaki in črvi, zlasti pa drobni in miceni infuzoriji, kateri povzročajo žarenje morja, krasen prirodni prizor! Žarenje mrtvih rib, mesa, raznih živalskih tvarin, mrtvih človeških trupel, rastlinske prhljaine ni prerodka prikazen. Takšno žarenje je bilo in je še dandanes le premnogokrat povod raznim vražam.

Enega najznamenitejših slučajev žarenja mesa je opazoval spomladi leta 1877. v Brnu na Moravskem doktor Nüesch. Nekega večera pribeži njegova dekla vsa preplašena iz jedilne shrambe v sobo in pripoveduje, da so kosci svinjščine, katero je bila poprej kupila pri bližnjem mesarju, vsi v ognju. Gospodar hiti v jedilno shrambo in res zapazi, da je svinjščina močno žarela. Tako se je svetila, da je gospodar razločno videl, kako se sekundni kazalec njegove žepne ure pomika naprej. Drobnogled je razkril kot vzrok žarenja mesnih zrezkov brezštevilo množico premicenih okroglih mehurčkov, namreč bakterij, katere so se dale prenesti na druge mesne kose in so se tudi tam svetili, dokler ni začelo meso gniti.

Drugi dan pove dekla mesarju, kaj so opazovali doma na svinjskih zrezkih, ki jih je bila kupila pri njem. Prestrašen obstoji in nevoljen toži mesar dekli, da ti „žareči strahovi“ že več tednov „strašijo“ po njegovi mesnici in se ne dadó na noben način odpraviti.

Prav navadna prikazen je žarenje prhljadi, kakor prhnečih štorov, klád, korenin, vej i. t. d. Kdo še ni videl po noči žareti stare prhneče lipe, vrbe ali starega prhnečega hrasta! Vzrok tega žarenja je micena gliva, katera preraste in preplete prhljad in — sveti.

Pregovori, izreki in pametnice.

- * Kdor je čistega srcá in mirne vesti, na slamnati postelji sladko zaspí.
- * Kdor zapravlja denar v mladosti, ne bo na svojem spal v starosti.
- * Gospodarjevo okó koristi več nego njegove roke.
- * Kjer pri začetku resne volje ni, se delo vsikdar pokazí.
- * Kdor hoče v blagostanju živeti, tudi male reči ne smé prezreti.
- * Kar si dobrega storil, to pozabi in stori kàj boljšega!
- * Veliko jih je, ki ljubijo denar, a malo jih je, ki bi ga obračali prav.
- * Darú se nikdar ne brani, da se srcé dobrotnika ne rani.
- * Dobro delo je lepa krepost, hvaležnost za isto sveta dolžnost.
- * Ljudje, ki malo mislijo, navadno največ govoré.

- * Kdor hoče mojster postati, mora se učiti in pa delati znati.
- * Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.
- * Kdor nekoliko použije, nekoliko pa prihrani, ima lahko dvakrat obed.
- * Kjer je mnogo zapovednikov, je delo slabo.
- * Kdor svojega gosta rad vidi, nasiti tudi njegovega psa.
- * Pravo prostost najdeš v ponižnosti in v spoznanju samega sebe.
- * Ni večjega bogastva od bogastva duhá; deli ga bližnjemu, ne bode ti ga zmanjkalo, množilo se bo, ker se bode širilo.
- * Največji nesrečnež je človek, ki svoje nesreče ne zna prenašati.
- * Kar je graje vredno, tega ne hvali, da te ne bodo hinavca zvali.

Razne stvari.

(Po užitku sadja) je človek navadno žejen; ako se pa sadje je s kruhom, se pride v okom ti posledici in s tem mnogim drugim neprijetnostim, katere si nakopamo z gašenjem po sadju provzročene žeje. Otroci, ne jejte torej sadja brez kruha, to vas obvaruje driske, zlasti pa takoimenovanega grizenja po črevih.

(Piškavega ali črvivega sadja) zlasti jabolk in hrušek, ki popadajo predčasno z drevja, ni dobro puščati na tleh ležati, ker se nahaja v vsakem takem sadu črv ali ličinka jabolčnega tončiča, katera pririje potem iz sadu ter si poišče primerneга skrivališča, kjer prezimi. Prihodnje leto povzroči ta mrčes novo, še večjo škodo, ker je preobrazivši se v bubo in metulja zdatno pomnožil svoj zarod. Odpalo, črvivo sadje se mora torej sproti pridno pobirati in takoj živini pokladati.

(Da bode imela kava boljši okus), potresi jo takoj, ko si jo ožgal, torej še gorko, s stolčenim belim sladkorjem. Ta prevleče takoj posamezna zrna ter zabrani izhlapenje prijetne kavine vonjave.

(Madeži se spravijo iz klobučevine,) ako jo drgnemo z volneno cunjo, namočeno v mešanico iz pet žlic salmijakovca, pet žlic vinskega cveta ali špirta in ene in pol žlice soli, potem se pa

osuši s platnenim robcem. Potrebno pa je, da je sol dobro raztopljena in da se tekočina dobro pomeša pred rabo.

(Pristno platno spoznaš), ako je opereš z vodo in milom ter potem posušiš na zraku. Ako je platno pristno, ostane po pranju gladko, ako pa je v tkanini pavola, je posušeno blago nabrano ali nagubano.

(Da petrolejske svetilke slabo svetijo), temu je kriv često novi stenj (= doht), kateri se je navlekel pri trgovcu vlage; ta ovira, da potem stenj ne more dovolj hitro piti petroleja. Stenj hitro zogljeni, plamen postane temen in svetilka razširja neprijeten duh. Zato se naj stenj dobro posuši, predno se rabi. Nekateri tudi svetujejo, naj se namoči pred rabo v slani kis in potem posuši.

(Dežnike so začeli najprvo rabiti) na Francoskem in sicer v letih 1380 — 1422, ko je ondi vladal potratni kralj Karol VI. Bili so pa spočetka dežniki največ leseni in na štirih drogih. Pozneje so začeli rabiti namesto lesene strehe povoščeno tkanino. Ženske solnčnike so začeli rabiti l. 1720. Moške solnčnike, toda zelo okorne, je hotel vpejati fabrikant Rademacher na Dunaju leta 1840., toda ljudje niso hoteli po njih seči nekako do leta 1867., ko so začeli izdelovati prav lahke solnčnike. Dunaj izdeluje kaj veliko, ravno tako dobrih dežnikov in solnčnikov, kakor tuje dežele, pa dunajski pridejo ceneje. S tem obrtom ima samo na Dunaju do tri tisoč delavcev opravek.

Kratkočasnice.

Pozabljivi sluga.

Neki gospod je imel zeló pozabljivega slugo. Nekoč je priredil veliko pojedino; mnogo gostov se je bilo zbralo pri njem. Ko pojedó juho, prične gospod klicati svojega slugo Miškeca. Prišedšemu zapové, naj prinese v sobo lestvico.

„Za Boga, gospod!“ začudi se Miškec, „čemu vam bode v sobi lestvica?“

„Prinesi lestvico, kakor sem ti ukazal, ali pa takoj iz službe.“

Miškec odide, čudeč se, čemu neki bode gospodu v izbi lestvica. Tudi gostom se je zdel čuden ta nenavadni gospodarjev ukaz.

Sluga privleče lestvico v izbo.

„Prisloni lestvo k peči!“ reče gospod.

Miškec začudeno gleda.

„Takoj prisloni, kakor sem ti ukazal!“

Miškec uboga.

„Sedaj pa po lestvici na peč!“ zapoveduje gospod s strogim glasom dalje.

„Prosim, gospod, ne imejte me za bedaka,“ izgovarja se Miškec.

Zmešana štrena

ali

kitica ugank, rebusov, demantov ter
raznih drugih zabavnih nalog.

I.

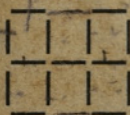
1. Katera žival ima kosti zunaj, meso pa znotraj. Rak.
2. Kmet je sejal ter govoril: „Če bo prišlo, ne bo prišlo; če ne bo prišlo, bo pa prišlo.“ Kaj je mislil? Golob; prosa.
3. Kdo nima v svoji hišici ne stola, ne mize, pa vendar sladko počiva, ugodno sedi in? Ptica v kletki.
4. Kateri svetnik stoji v cerkvi na desni strani? Vsak stoji na nogah.
5. Kdo si poprej nogo zlomi, oni, ki pade z mize, ali oni, ki pade z zvonika? Oni, ki pade z mize, ker je prej na tleh.
6. Deček je sedel pri mizi ter jedel; dalj ko je jedel, več je imel, slednjič pa je vrgel vse skozi okno. Kaj je jedel? Orehe.
7. Kdo speče, pa sam ni vroč! Kopriva.
8. Pet luknjic v eni luknji! Kaj je to? Rokavica.
9. Ilovica teče za ilovico, ker mu je ilovico ukradla. Lončar teče za tatom, kateri mu je ukradel lonc.
10. Koliko ima sveta pismo? Sveto pismo = deset črk.
11. Na kateri gori je največ križev? Na klopčicu.
12. Kedaj zajca grize? Kadar ga pes grize.

II.

Kako je mogoče vzeti denar izpod klobuka, ne da bi se dotaknil klobuka?

Položi bakren ali kak drug denar na mizo, pokrij ga s klobukom in reci, da boš ga vzel izpod klobuka, ne da bi se ga dotaknil; sezi na to pod mizo, kakor bi hotel denar v roko vloviti, rekoč: ena, dve, tri, presto! marš! na kar pristaviš, da je denar izginil. Gotovo bode kak radovednež klobuk vzdignil in če se to ne bi zgodilo, poprosiš koga, da vzame klobuk preč. Kakor hitro pa se to zgodi, moreš denar vzeti z mize, ne da bi se dotaknil klobuka.

III.

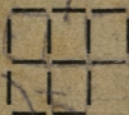
Od teh petnajst šibic prestavi dve šibici tako, da dobiš pet kvadratov.

IV.

Vzemi tej podobni osem črtic (šibic), a tako, da ostanejo 4 enako veliki kvadrati.

V.

Od teh petnajst šibic vzemi tri proč, a tako, da ostanejo samo trije kvadrati.

VI.

	čno	dnar-	sre-	
	Kaj	var-	za	
ob	do-	kdor	dol	ra
gra-	je	je,	ma-	lje,
	žno	ne	ce.	
	zem-	sr-	ve	

VII.

V kleti je petnajst vinskih sodov; pet je polnih, pet na pol polnih in pet je praznih. Vino naj se med tri osebe razdeli tako, da dobi vsaka enako število sodov in enako množino vina. Kako je to mogoče?

16 5 5 1/2 5 1/2

5/33

VIII.

a	1. črka.
a a a	2. sled v snegu.
b d d d d	3. delavec.
h i i i m n n	4. moško ime.
o r r r r	5. zakrament.
v v v	6. lepa človeška zmožnost.
z	7. črka.

Razvrsti črke v uganki v zaznamovanem redu tako, da dobiš sredi, v najdaljši vrsti počez in navzdol enake besede.

Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem zvezku „Zabavne knjižnice.“

Razveza zmešane štrene

v VII. zvezku „Zabavne knjižnice“.

II.

Odvzeti moraš šibice
5, 7 in 8.

III.

Sokol

IV.

Na lovu so bili: dedek, oče
in sin (vnuk), torej dva očeta —
dva sina, skupaj pa vendar samo
trije lovci.

V.

G
k r t
v r a n a
l a d j a
m e d
c

VI.

Cerkvica vrh goré,
Cerkvica bela!
Vsak dan pozdravlja te
Duša vesela.

VII.

Čez Savo je letelo
36 gosi.

Doberec je je je

KAZALO.

	Strau
Večerna pesem	3
Plačilo za usmiljenost	4
Božjim naklepom ne utečeš	10
Kralj in njegovi trije sinovi	12
Sto zajcev	14
Kako je zavrnil nadvojvoda Franc Karol bahača	18
Osel in trije bratje	24
Sveti Miklavž	26
Človeško življenje — morska plavka	27
Kresnice	29
Pregovori izreki in pametnice	36
Razne stvari	38
Kratkočasnice	40
G l a s b a : Koline	42
Želja	43
Zmešana štrene	45
Razveza zmešane štrene	47

